

Olimme ylpeitä, kun onnistuimme painattamaan kisoistamme tällaisen komean ohjelman, melkein samanlaisen kuin Salpausselän kisoissakin oli siihen aikaan.

paennut kuten höyry villapaidoista. Vahvimmat hiihtäjät löytyivät maalaiskunnista, sillä maaseudun nuorilla oli siihen aikaan terveenä tapana hiihtää päivittäin kodista kouluun ja takaisin. Kotimaaston turvin myös Lahden pojat sijoittuivat kärkisijoille ja minunkin hiihtoaikani oikeutti yhdistetyn kilpailun johtopaikalle ennen mäenlaskua.

Pujottelukilpailuun riitti myös monta osanottajaa. Tämä laji oli silloin vielä harvinainen, ja sitä harrastettiin paitsi Lahdessa ja Turengissa ainakin Kuopiossa ja Savonlinnassa, kuten tuloluettelokin kertoi. Laskettelimme slalomrinteen keppien välitse koivu- tai hikkurisuksilla, joissa oli teräksiset reunat ja takaremmisiteet. Lasikuitusuksia ja automaattisesti avautuvia siteitä enempää kuin nykyajan mahtavia pujottelunkenkiä tai värikkäitä tekstiileitä ei silloin vielä tunnettu. Voitto meni muistaakseni Turengin Pekka Aloselle, josta Kalpalinnan rinteillä oli kehittynyt eräs maamme parhaita rinnelaskijoita.

Seuraavana päivänä pakkanen hellitti ja tämä lisäsi urheilun ihailijoita ja ihailijattaria Salpausselän keskisuuren mäen ympärille jännittämään erikoisesti lahtelaisten koululaisten puolesta. Eivätkä katsojat pettyneet, jota todistaneen Lahtilehden teksti seuraavana aamuna: “Yleisen sarjan mäkilpailuissa isännöi Lahden Broman, mutta Kuopion E. Korhonen näytti Puijon peipposten lentotyylä, joka oli erittäin mallikelpoista. Yhdistetyn voitti myös Lahden poika Jouko Kauranne kauniilla hyppysuorituksillaan.”

Oman kaupungin sanomalehdet olivat innolla mukana näissä kisoissa. Mitä muuta voisivat lehtien otsikot ja teksti toisen kilpailupäivän jälkeen merkitä, kun ne kertoivat: “Päivän ohjelmassa oli mäkilpailu sekä yhdistetyn mäenlasku ja 4 x 5 km:n viestinhiihto, joka viimeksi mainittu muodostui eilispäivän huipputapaukseksi. Viestiin osallistui 31 joukkuetta, joista kaksi keskeytti. Pääkamppailu tapahtui Nurmeksen yhteislyseon ja Lahden lyseon joukkueiden välillä.” Sitten lehdessä kerrottiin vaihto vaihdolta, miten vuoroin lahtelainen, vuoroin nurmeslainen viestinviejä oli johdossa, kunnes viimeisessä nousussa Nurmeksen ankkuri pääsi Lahden ankkurilta muutaman sekunnin päähän ja voittoon.

Mäenlaskukärpänen ja innostus hiihtoon ovat seuranneet myöhemmin tämän kirjoittajaa läpi elämän. Niinpä toimiessani kansakoulunopettajana Lahden kaupungin ensimmäisessä uimahallikoulussa Kärpäsen kaupunginosassa, lempiaineeni oli urheilu. Sen avulla opettaja sai parhaiten esikaupungin pojat innostumaan esim. talviurheilusta, varsinkin jos hän pystyi itse näyttämään oikeilla mäkisuksilla, miten tätä lajia harrastetaan. Ottamatta kunniaa enemmästä kuin alkunnostuksen puhaltamisesta, saan todeta, että luokkani oppilaista kasvoi useita hyviä talviurheilijoita ja muitakin edustusurheilijoita. Heistä nimekkäin, Veikko Kankkonen, sai mäenlaskussa kulta- ja hopeamitalin Innsbruckin olympiakisoissa talvella 1964.

Kun sekä koulutoverit että julkinen sana kannustivat nuoria urheilijoita, ei ollut outoa, että hiihto- ja mäenlaskuharrastus oli voimakasta erityisesti niillä paikkakunnilla, missä oli toimivia urheiluseuroja tai liikuntaa arvostavia kouluja. Muistelemme mieluusti menneitä kisailujamme ja mietimme, miten nykyaikana saataisiin Suomen nuoret innostumaan enemmän terveellisistä liikunnan muodoista ja oppimaan reilun pelin henkeä niin urheilukilpailuissa kuin elämässä yleensä.

2.12. ABITURIENTIN LOPPUKIRI

Lukion viimeisen luokan opetusohjelmasta, varsinkin tenttikauden tarpeellisuudesta, on esitetty aikojen kuluessa monenlaisia mielipiteitä, joille useimmille löytyy sekä puolustajia että vastustajia. Vaikka kerronkin tässä lastussa vain oman tenttikauteni tapahtumista ja tunnelmista, uskon, että vastaavanlaisia tilanteita on ollut tuhansilla suomalaisilla abiturienteilla ennen ja jälkeen oman kouluaihani.

*Luokkamme lähdös-
sä penkinpainajais-
ajoon Lahden ly-
seon edestä.
Pilakuvat esittävät
lehtori Uu-no
Pulkkilaa ja Han-
nes Sirolaa.*

Suomalaista oppikoulua ja etenkin lukion opetusta ovat sävyttäneet tulevat ylioppilaskirjoitukset. “Yhä ylöspäin, Apollon lyyraa kohti” oli Lahden lyseon rehtorin A.A. Tähtisen mielilauseita ja niinpä tämä virke tekstattiin myös luokkamme penkinpainajaisauton kylkeen. Auton kyljessä olleessa kuvassa tosin rehtori oli kuvattu vetämään abiturientteja Apollon lyyran tasalle hirsipuussa olevan vinssin kautta. Kuvan taiteilleen luokkatoverini näkemys oli huomattavasti todellisuutta hurjempi.

Jos kannatamme vanhaa roomalaista viisautta “Non scolae sed vitae discimus”, on meidän todettava, että niin yläasteen kuin lukion sävyttäminen ylioppilaskirjoitusten “peikolla” tähtää samaan päämäärään. Kyllä kai täten luotu ahkeruus ja pitkäjänteisyys sekä ongelmien ratkaisutaito kasvattaa elävän elämän tilanteisiin. Tosin joissakin kouluissa saattaa opetus olla liian tieto- ja opettajakeskeistä, jolloin opetusta olisi muutettava oppilaskeskeisempään suuntaan. Täytyyhän koululaisten oppia myös itsenäiseen työskentelyyn ja tuleehan opettajien ottaa opetuksessaan huomioon oppilaiden yksilölliset piirteet.

Abiturienttien opetukseen toi viimeisen luokan tenttikausi uuden, positiivisen piirteen: kotona tapahtuvan itsenäisen opiskelun, joka oli tarpeen varsinkin meille “myöhäisheränneille”. Laiskimmatkin lukiolaiset tajusivat, että tenttikaudella oli viimeinen tilaisuus parantaa tuloksia ylioppilaskirjoituksissa ja arvosanoja päättöluokan todistukseen. Tämä lopukiri paransi mahdollisuuksiamme jatko-opintoihin ja opetti itsenäiseen tietojen hankintaan.

Jotkut luokkatovereistani olivat tunnollisia kotitehtävien suorittajia jo ensimmäiseltä luokalta lähtien, toiset kypsyivät ahkeriksi myöhemmin, kuka milläkin

Toukokuun viimeisenä päivänä 1948 Lahden lyseon pääoven edessä. Olemme juuri saaneet valkolakkimme ruusujen kera.

asteella. Useimmat minun luokkatovereistani suorittivat koko kouluaikansa ainakin pikapikaa vaativimpien opettajien antamat kotitehtävät, mutta muihin läksyihin ei kaikilta aikaa liennyt. Esimerkiksi oma vapaa-aikani kului pääasiassa liikuntaharrasteisiin, jotka kylläkin kasvattivat ruumiinkuntoa ja myös fair play -henkeä.

Opettajat kiittivät, jos kiittivät, yleensä vain tunnollisimpia ja lahjakkaimpia oppilaitaan. Tällöin näiden nuorten opiskelumotivaatio kasvoi ja muilla heikkeni varsinkin, jos saivat moitteita. Ylioppilaskirjoitusten lähestyessä pistimme kuitenkin uuden vaihteen päälle ja lisäsimme läksyjen lukemisen vauhtia. Jätimme muut harrasteet ja keskityimme opiskeluun, jolloin samalla löysimme uudenlaisen, tietokeskeisen ilmapiirin: aloimme etsiä tietoja erilaisista lähteistä ja arvostaa niitä ja viihdyimme läksyjen parissa aikaisempaa paremmin.

Muuan käytännöllinen keino historian tietojen mieleenpainamiseksi ja monipuolistamiseksi oli suuren “lakanan” laatiminen menneisyyden tapahtumista aikajärjestyksessä kansakunnittain. Suuri ruutupaperi jaettiin pystysuunnassa vuosisatoja merkitseviin lohkoihin ja vaakasuunnassa kansakuntia edustaviin sarakkeisiin. Kun asiat historian kirjoissa esitetään yleensä kunkin kansan tapahtumasarjoina tai historian osa-alueiden, esimerkiksi sotahistorian tapahtumina, oli mielenkiintoista laatia tapahtumien yhdistelmäpaperi oman maun mukaan. Tällaiseen yhteenvetopaperiin poimin useista lähdekirjoista tärkeinä pitämiäni tapahtumia. Sijoitin kunkin tiedon oikeaan lokeroon ajankohdan ja kansakunnan mukaan, sota- ja kulttuuritapahtumat sekaisin oikeisiin ajankohtiin jne.

Verratessani samanaikaisia tapahtumia vaikkapa Suomessa ja Amerikassa tai Kiinassa tunsin tutkijan mielihyvää sekä johtopäätöksen tekijän

iloa, koska löysin taulukostani monta sellaista samanaikaista tahtumaa eri puolilla Eurooppaa tai maailmaa, joilla saattoi olla vaikutusyhteyksiä toisiinsa. Historian faktojen päähän pönttämisen seuraava vaihe oli vähintäänkin yhtä hauskaa. Löysin nimittäin useita kavereita, jotka kuuntelivat historian “luentojani” kävellessämme raikkaassa ulkoilmassa nuorten suosimia katuja. Jutustelumme oli samanlaista peripateettista opiskelua kun aikanaan Kreikassa Sokrateen kulkiessa ope-tuslapsineen pitkin Ateenan katuja.

Vastaavasti löytyi tehokkaita kertaamistapoja muiden oppiaineiden alueelta. Vieraiden kielten sanat alkoivat paremmin elää mielessä, kun vertaili sukulaiskielen samaa merkitseviä sanoja tai sanontoja keskenään. Itse nautin myös siitä, että sain luetella nuoremmille koulutovereilleni vieraskielisiä idiomeja ja virkkeitä. Me ylioppilaskokelaat pyrimme tenttikauden aikana parantamaan lujasti tietojamme ja taitojamme lähes jokaisessa aineessa. Aloimme aikuistua ja ottaa vastuuta opinnoistamme.

Arvosanat nousivat useimmilla abiturienteilla tenttikauden aikaisen loppukirin ansiosta, varsinkin jos aikaisemmat numerot olivat oppilaan kykyihin verrattuna alakantissa. Uutta abeille oli myös se, että opettajamme muuttuivat veljellisemmiksi ottaessaan meitä koteihinsa yksitellen tai pieninä ryhminä. Tällaisissa tilanteissa, joihin saattoi liittyä kahvinjuontia tai keskustelua, tunnelma oli kodikas ja samalla opiskeluakin motivoivaa. Tunsimme olevamme melkein aikuisia.

Erityisesti myöhäänkypsyville opiskelijatyypeille tenttikausi tarjosi normaaliin oppikoulun opetustapaan verrattuna uuden tilaisuuden lisästä tietoa ja taitoja sekä mahdollisuuden korottaa arvosanoja. Tämä ajanjakso kasvatti abiturientteja aikaisempaa itsenäisempään ja omaleimaisempaan opiskeluun. Systeemi tarjosi opiskelijoille uusia, entistä tehokkaampia ja mielenkiintoisempia opiskelutapoja, jotka taidot ovat tarpeen myöhemmissä akateemisissa opinnoissa ja elämän monissa tilanteissa.

Kun kurssimuotoisessa lukiossa arvosanat määräytyvät lukion ensimmäisen luokan kurssien perusteella ainakin päättyvissä aineissa, kärsivät tällaisesta eniten myöhäänkypsyvät oppilastyypit. Päittäjien ei tulisi unohtaa nuorisopsykologian tuloksia ja rakentaa koulua vain tietyille oppilastyypeille. “Myöhäsyntyisille” tehtäisiin oikeutta sallimalla aikaisemmin määräytyneiden arvosanojen korottaminen, esimerkiksi vanhan hyvän ajan tenttikauden muodossa viimeisellä luokalla.